

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії

 І. О. ЦЕПЕНДА

«24» березня 2025 р.

ПРОГРАМА

вступного випробування з

Українська мова

для зарахування на навчання за ступенем доктора філософії за спеціальністю

A4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

ОНП «Середня освіта (українська мова)»

на основі освітнього рівня магістра (освітньо-кваліфікаційного ступеня

спеціаліста) при прийомі на навчання у 2025 році

за не суміжною спеціальністю

Розглянуто та схвалено

на засіданні Приймальної комісії

Прикарпатського національного

університету імені Василя Стефаника

Протокол № 1 від 24 березня 2025 р.

Івано-Франківськ – 2025

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування з Української мови є перевірка знань і відбір вступників для зарахування на навчання за ступенем доктора філософії за спеціальністю А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями) при прийомі на навчання на основі освітньо-кваліфікаційного рівня/ступеня спеціаліста/магістра до Прикарпатського національний університет імені Василя Стефаника у 2025 році за не суміжною спеціальністю.

Програма містить основні питання з Української мови та перелік рекомендованої літератури.

Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування дасть можливість вступнику систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме у пошуку і підборі джерел підготовки для вступного випробування.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Статус державності української мови в Україні. Роль української мови у формуванні особистості. Місце української мови серед інших слов'янських мов. Походження української мови. Поняття літературної мови. Мовна норма та її значення для літературної мови. Українська літературна мова як унормована форма загальнонародної мови української нації. Етапи розвитку української літературної мови. Основні державні нормативно-правові документи про освіту. Закони України: «Про освіту»; «Про вищу освіту»; «Про загальну середню освіту»; Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»); Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа); Концепція профільного навчання в старшій школі; Державний стандарт базової і повної середньої освіти; Державний стандарт початкової загальної освіти; Концепція «Нова українська школа»; Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти.

Предмет і завдання фонетики як розділу мовознавства. Зв'язок фонетики з іншими розділами мовознавства. Звуки і склади як фонетичні одиниці мови. Мовний апарат, його будова. Робота мовних органів під час творення голосних і приголосних звуків. Фонетична транскрипція. Основні знаки фонетичної транскрипції. Три аспекти вивчення мовних звуків: фізіолого-артикуляційний, акустичний, лінгвістичний. Спрощення як явище випадання одного із звуків у групі приголосних. Групи приголосних, у яких

спрощення відбите на письмі. Групи приголосних, у яких спрощення відбувається в усному мовленні.

Фонема, її функції та ознаки. Основний вияв фонем та її варіанти. Система фонем української мови.

Орфоепічні норми, їх значення та причини порушення. Норми вимови голосних і приголосних звуків, звукосполучень приголосних та слів іншомовного походження. Буква як графічний знак для позначення звука мовлення. Алфавіт української мови та співвідношення між звуками та буквами в українській мові.

Поняття складу. Основні закономірності складоподілу в українській мові. Типи складів: відкриті, закриті, наголошені, ненаголошені, прикриті, неприкриті. Наголос та його типи: силовий, музикальний, вільний та постійний; основний та побічний. Подвійний наголос. Характер українського наголосу. Проклітики та еклітики. Логічний, емпатичний та фразовий наголос.

Основні правила української літературної вимови: вимова голосних звуків; вимова приголосних звуків; вимова окремих звукосполучень; вимова слів, засвоєних з інших мов. Графіка як розділ мовознавства.

Українська орфографія як розділ мовознавства. Принципи української орфографії: фонетичний, морфологічний, історичний, диференціюючий. Короткий огляд історичного розвитку української орфографії.

Предмет і завдання лексикології української мови. Словникове багатство української мови. Слово як основна одиниця лексичної системи. Слово і поняття. Лексичне значення слова. Повнозначні і неповнозначні слова. Однозначні і багатозначні слова. Пряме й переносне значення слова. Типи переносних значень слів: метафора, метонімія. Фразеологічне і синтаксично зумовлені значення слів.

Лексика сучасної української мови з точки зору її походження та розвитку. Основні історичні шари слів у лексичному складі мови: спільнослов'янська, спільносхіднослов'янська, власне українська лексика. Характеристика власне українських слів. Лексика української мови з погляду її вживання. Активна і пасивна лексика. Застарілі слова: історизми та архаїзми. Неологізми: загальнонародні та індивідуальні.

Склад української лексики з експресивно-стилістичного погляду. Загальноживана (стилістично нейтральна) лексика. Специфічно побутова лексика. Емоційно забарвлена лексика. Науково-термінологічна лексика. Виробничо-професійна лексика. Адміністративно-ділова лексика. Діалектизми. Жаргонізми. Стилістичне використання різних груп лексики в різностильових текстах. Лексикологічний аналіз слова.

Поняття про фразеологію як розділ мовознавства. Фразеологізм. Співвідношення між лексичним значенням слова та значенням фразеологізму. Типи фразеологічних одиниць. Джерела української літературної фразеології. Розвиток української фразеології.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамович С. Мовленнєва комунікація. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 472 с.
2. Бакум З. Теоретико-методичні засади навчання фонетики української мови в гімназії : монографія. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2008. 338 с.
3. Бацевич Ф. Вступ до лінгвістичної генеалогії. К. : «Академія», 2006. 248с.
4. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики. К. : Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
5. Бацевич Ф. Словник термінів міжкультурної комунікації. К. : Довіра, 2007. 205 с.
6. Білецький А. Про мову і мовознавство. К. : АртЕк, 1997. 224 с.
7. Біляєв О. Лінгводидактика рідної мови. К. : Генеза, 2005. 180 с.
8. Богущ А. Дошкільна лінгводидактика : теорія, методика навчання дітей рідної мови. К. :Вища шк., 2007. 542 с.
9. Богущ А. Формування мовної особистості на різних вікових етапах : монографія. Одеса : ПНЦ АПН України, 2008. 365 с.
10. Ващуленко М. Перспективність і наступність у навчанні української мови в початковій і середній школі. Українська мова і література в школа. 1991. № 8. С. 15–20.
11. Ващуленко М. Українська мова і мовлення в початковій школі. К. : Освіта, 2006. 268 с.
12. Великий тлумачний словник сучасної української літературної мови. К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.
13. Волкова Н. Професійно-педагогічна комунікація: теорія та методологія :[посібник]. Донецьк : РВВ ДНУ, 2006. 88 с.
14. Гнаткович Т. Алгоритмізація мовного явища як прийом підвищення мовної культури учнів: Поради вчителю. Ужгород, Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2005. 34 с.
15. Голуб Н. Риторика у вищій школі : монографія. Черкаси : Брама – Україна, 2008. 400 с.
16. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 376 с.
17. Горошкіна О. Крок до викладацької майстерності: Педагогічна практика в магістратурі : метод. рекомендації, А. В. Нікітіна, Л. О. Попова. Луганськ, 2006. 26 с.
18. Горошкіна О. Лінгводидактичні засади навчання української мови в старших класах природничо-математичного профілю. Луганськ: Альма-матер, 2004. 362 с.

19. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення : навч. посіб. для студ. аграрних вищих навч. закладів та коледжів / Т. Б. Гриценко. К. : Центр навчальної літератури, 2005. С. 12–126.
20. Гудзик І. Аудіювання українською мовою. К. : Педагогічна думка, 2003. 144 с.
21. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: (монографія) / Л.Р. Безугла, Є.В. Бондаренко, П.М. Донець, А.П. Мартинюк та ін. / за заг. ред. І.С. Шевченко. Харків: Константа, 2005. 356 с.
22. Доценко О. Розвивати методичний «смак» викладачів. Модульно-рейтингова технологія вивчення курсу «Ділова українська мова». *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах*. 2003. №6. С. 93–98.
23. Дроздова І. Наукові основи формування українського професійного мовлення студентів ВНЗ нефілологічних спеціальностей. Х. : ХНАМГ, 2010. 320 с.
24. Дудик П. Стилїстика української мови. К. : Академія, 2005. 368 с.
25. Єрмоленко С. Культура української мови. Мова. Людина. Суспільство. К. : Наукова думка, 1977. С. 103–110.
26. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. С. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
27. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2019. № 21, ст.81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
28. Захлюпана Н. Словник-довідник з методики викладання української мови. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. 250 с.
29. Караман С. Зміст і технологія навчання української мови в гімназії : автореф. дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02. К., 2000. 36 с.
30. Караман С. Технологія створення підручників і посібників для поглибленого вивчення української мови в гімназії. *Дивослово*. 2000. №4. С. 36-38.
31. Кочерган М. Загальне мовознавство. К. : Видавничий центр «Академія», 2006. 464 с.
32. Кремень В. Освіта і суспільство в парадигмі синергетичного мислення. Педагогіка і психологія. 2012. №2. С. 5–11.
33. Мамчур Л. Розвиток мовної особистості – пріоритетний напрям сучасної лінгводидактики. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми лінгводидактики : реалії та перспективи»*. Електронний ресурс / за заг. ред. І. В. Гайдаєнко. Херсон, 2016. С. 105–111.
34. Мамчур Л. Розвиток національно-мовної особистості у лінгвометодиці В. Сухомлинського і сучасній рідномовній освіті. *Наукові записки*. Вип. 123. 2019. С. 63–67.
35. Мамчур Л. Українська мова: шляхи розвитку професійної мовно-комунікативної компетентності. Умань : РВЦ Софія, 2010. 150 с.
36. Мацько Л. Культура української фахової мови. К. : Академія, 2007. 360 с.

37. Приходченко С. Факультативи з української мови і літератури. Харків, 2011. 175 с.
38. Семенов О. М. Етнолінгводидактична культура педагога: шляхи її формування в умовах вищої школи. *Укр. літ. в загальноосвітній шк.* 2006. №9. С. 47–52.
39. Семенов О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури : Монографія. Суми : ВВП «Мрія-1» ТОВ, 2005. 404 с.
40. Топчій Л. Формування україномовної соціокультурної компетентності: теоретичні і практичні аспекти. *Молодий вчений.* № 7 (10). 2014. С. 170–172.
41. Хом'як І. Наукові основи навчання орфографії в середній школі. Рівне : ППФ «Волинські береги», 1998. 228 с.
42. Юрійчук Н. Особливості формування мовної особистості здобувача вищої освіти. *Herald pedagogiki. Nauka I praktyka.* Warszawa. 2020. № 55. С. 14–16.
43. Юрійчук Н. Професійна підготовка майбутніх учителів-філологів у контексті компетентнісного підходу. *Теоретична і дидактична філологія : збірник наукових праць.* Переяслав-Хмельницький. 2014. Вип. 17. С. 215–225.
44. Юрійчук Н. Розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців філологічних спеціальностей. *Матеріали II Міжнародної наукової конференції «Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку».* 27-28 березня. Ч. 1. Дніпро : СПД «Охотнік», 2020. С. 24–25.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.